THE BEGINNINGS OF THE HUNGARIAN FORESTRY TERMINOLOGY

Nagy Imola Katalin, Assist. Prof., PhD, Sapientia University of Tîrgu Mureș

Abstract: This paper approaches the beginnings of the forestry terminology in Hungarian, issues related to the most important catalizers in the creration of this specialized language, i.e. the publication of the first dictionary and the foundation of the first school. Our study aims to identify the principles and working methods of the specialistst, these pioneers of terminological creation.

Keywords: Forestry terminology, terminological creation, dictionary writing, lexicography.

Limbajul specializat silvic și terminologia forestieră sunt domenii interesante de cercetare și dintr-o perspectivă lingvistică. „Principala problemă pe care o ridică această terminologie este cea a adaptării termenilor preluați din atât de multe discipline la specificul silviculturii. Există termeni împrumutați cu aceeași formă, fără modificări (ale conceptului sau ale sensului), cum sunt cei pentru bazele taxonomice (taxonomia vegetală și animală), adoptați ca atare din biologie, sau cei preluați din geografie, pentru caracterizarea condițiilor de relief, climă sau sol, dar majoritatea termenilor sunt interdisciplinari, deci polisemantici în raport cu sistemul general al limbii ” (Biriș, 2012: 188). Considerăm însă, că o abordare din perspectiva istoriei limbii și a limbajului specializat, este una benefică, măcar din cauză că astfel se poate recupera și aduce din nou în discuție contribuția atâtor specialiști remarcabili nu doar din punctul de vedere al științelor forestiere, cât și din perspectivă lexicografică și terminologică.

În acest articol ne propunem să sintetizăm principalele aspecte ale devenirii limbajului de specialitate maghiar în domeniul silvic, cu o scurtă privire asupra principalelor elemente catalizatoare ale acestei terminologii: specialiștii și dicționarele. Așa cum precizează C. Chiriță în studiul monografic *Pădurile României*, în Transilvania, adică „În ținuturile de peste Carpați, începuturile organizării administrației pădurilor datează din anul 1809, când au fost înființate 4 inspectorate silvice regionale, având în subordine organe silvice județene, acest cadru organizatoric s-a menținut până în anul 1879, când, odată cu promulgarea legii silvice ungare, inspectoratele sunt desființate, iar atribuțiile lor trec asupra Ministerului agriculturii din Budapesta.” (Chiriță, 1981: 526)

Relația dintre om și pădure este foarte veche, dar dacă la început omul exista în funcție de pădure, azi existența pădurii a devenit o funcție a activității umane. Grétsy László amintește trei etape ale istoriei silviculturii: A. epoca antică a silviculturii, care a ținut până în secolul XIII, când influența omului asupra pădurii a fost neglijabilă, B.epoca medie a silviculturii, situată între secolele XIII- mijlocul secolului XIX, caracterizată prin exploatări dezorganizate și defrișări necontrolate, respectiv C. epoca nouă, care începe din a doua jumătate a secolului XIX, în care principiile exploatării, amenajării și protecției pădurii stau la baza politicilor silvice.[1] (Grétsy, 1968: 157)

[1] Menționăm că articolul lui Grétsy László datează din 1968, periodizarea sa nu include, prin urmare, perioada de după anii 1970 respectiv fenomenele epocii prezente, când unii specialiști (cf. Oroszi, 2003:141) consideră că silvicultura a intrat în umbră (repetând, într-un fel, soarta mineritului), fiind surclasată de mai recenta știință a protecției mediului

BDD-A22298 © 2014 “Petru Maior” University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:38 UTC)

Reglementarea empirică de exploatare și regenerare a pădurii apare pentru prima dată în Germania secolului al XVII-lea (Germania rămânând până azi modelul urmat de multe țări în ceea ce privește organizarea și funcționarea ecosistemelor forestiere). Primele școli de silvicultură și, implicit, primele manuale apar în secolul al XVIII-lea, tot în Germania, este firesc deci ca terminologia științifică din silvicultură să fi apărut tot acolo. Prima facultate silvică apare în acest secol XVIII la Tharandt, iar lexicul forestier specializat va intra într-o etapă de maturizare spre sfîrșitul secolului al XIX-lea. Definirea diverselor activități, tehnici și strategii forestiere, care constituie baza vocabularului și a terminologiei silvice apar deci pe teren german, de unde celelalte limbi vor prelua termeni, mai ales prin împrumut, adaptare, traducere. problema preluării termenilor se pune nu doar interlingvistic, ci și intralingvistic, deoarece terminologia silvică se fundamentează și pe terminologia biologiei, a ecologiei, a geografiei (Biriș, 2012: 188). Școala germană de silvicultură utiliza și aplica, crede Oroszi (2003: 136) cele mai moderne principii ale activității forestiere din lume. Una din lucrările fundamentale ale silviculturii germane apare în 1788 (August Burgsdorf *Forsthandbuch-*, volumul al doilea apărând în 1796) o lucrare similară în limba maghiară apare doar cu o jumătate de secol mai târziu.

Este binecunoscut faptul că printre catalizatorii formării limbajelor speciale se numără editarea de dicționare și predarea acestor limbaje, includerea lor în programele școlare. Lucrurile stăteau cam la fel și la începuturile terminologiilor în diferitele limbi naționale, atunci fiind introduse cursurile de silvicultură în limba maghiară la Academia de minerit din Selmecbánya. În urma deciziei din 22 octombrie 1762 a Mariei Teresa ia naștere la Selmecbánya prima școală superioară de inginerie minieră cu rang universitar *Bányászati és Erdészeti Akadémia* (prin transformarea școlii de minerit de acolo, Berg-Scola, care funcționa din 1735). *Systema Academiae Montanisticae*, adică programa acestei facultăți prevedea cursuri obligatorii de științe forestiere. În 1808 ia naștere o altă facultate, tot la Selmecbánya, Forstinstitut, Forstkabinet sau Facultatea de Silvicultură, sub conducerea profesorului german Wilckens Henrik Dávid. [2]

Din cauză că literatura de specialitate din domeniul forestier și silvic ere disponibilă doar în limba germană, formarea și educarea specialiștilor se baza tot pe cărți și publicații de specialitate elaborate în germană, cei mai faimoși autori fiind H. Cotta, W. L. Pfeil, J. Ch. Hundeshagen, sau G. L. Hartig. La cumpăna dintre veacurile XVIII și XIX au apărut mai multe instituții școlare forestiere de limbă germană, alături de cea din Selmecbánya. Printre acestea se numără cele din Liptóújvár (1796), Kismarton (1806), Keszthely (în cadrul faimoasei școli de agricultură Georgicon, fondată în 1797, se înființează în 1806 și o școală pentru pădurari și vânători, *Erdész és vadász oskola*), respectiv la Sibiu (1817).

În 1862 Wagner (Vágner) Károly și Divald Adolf, profesori la academia din Selmecbánya, încep să scoată primele numere din publicația *Erdészeti Lapok,* iar în 1866 pornește la drum Asociația Națională Silvică (*Országos Erdészeti Egyesület*). După momentul 1867 silvicultura de pe teritoriul Ungariei cunoaște o dezvoltare spectaculoasă. Înainte de momentul semnării acordului din 1867 dintre Imperiul austriac și Regatul Ungariei, literatura de specialitate de limbă maghiară apărea doar sporadic, mai ales că și limba educației în școlile de silvicultură era limba germană. Practic, înainte de acest moment, nu se poate vorbi de existența unui limbaj silvic maghiar[3] (aspect asupra căruia vom reveni mai târziu).

După anii 1870 însă, Asociația Națională Silvică reușește să publice tot mai multe lucrări de specialitate. Pentru a facilita publicarea cărților de specialitate, Asociația Națională

[2] http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/1055.html
[3] http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/1055.html

BDD-A22298 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:38 UTC)

Forestieră pune bazele Fundației Deák Ferenc, care oferă autorilor burse de 100 galbeni sau 500 forinți anual, pentru scrierea unor cărți de specialitate. În 1879 apare prima lege a pădurilor sau legea silvică, iar în urma acesteia apar și primele școli de pădurari în limba maghiară: astfel în 1883 apare prima școală profesională de pădurari la Ásotthalma, în 1885 la Timișoara-Vadászerdő, în 1886 la Liptóújvár, iar în 1893 la Görgényszentimre/ Gurghiu, actualul liceu silvic de acolo.

Începuturile și evoluția limbajului silvic maghiar se leagă strâns de fondarea primului institut de educație superioară, precum și de editarea primelor texte și a primelor dicționare de specialitate. Limbajul cinegetic este parte componentă a limbajului științelor forestiere, este deci un limbaj specializat. Prima carte despre *limbajul secret* al vânătorilor este scrisă în 1701 de către Georg Christoph Becher, titlul acesteia fiind *Geheimnes Jäger Cabinet*. Primul care s-a ocupat de colectarea termenilor cinegetici maghiari a fost însă Pák Dienes, care publica în 1829 *Vadászattudomány* /*Știința vânătorii* (Csőre, 2003: 51).

Csőre Pál nu este întru totul de acord cu opinia conform căreia terminologia cinegetică maghiară s-ar baza mai ales pe terminologia de limbă germană, ca rezultat al apartenenței la Monarhia Austro-ungară, el invocă faptul că o bună parte a termenilor folosiți în vânătoare provin din sfera limbajului popular. Exista cândva o pătură de intelectuali vânători, care s-a ocupat intensiv de recuperarea acestor termeni, cu scopul de a le folosi în locul împrumuturilor uneori nefericite din germană. Printre aceștia se numără Ujfalvi Sándor, Teleky Sámuel, Festetics Tasziló, Wesselényi Miklós. Problema principală legată de studierea terminologiei cinegetice este lipsa izvoarelor scrise vechi, primele documente care atestă existența și folosința unui limbaj vânătoresc în limba maghiară datând doar din secolul al XV-lea. (Csőre, 2003: 54) Acești termeni sunt, de multe ori, inexacți, cauza fiind faptul că existau puțini vânători știutori de carte: cei care cunoșteau terminologia-vânătorii- nu puteau scrie, iar cei care cunoșteau scrisul, nu știau să vâneze, prin urmare nu erau la curent cu termenii. Printre alte surse de termeni cinegetici maghiari se numără, potrivit aceluiași autor, *Dicționarul latin-maghiar* al lui Calepinus (1585) și *Dicționarul* lui Szikszai Fabricius Balázs (1590) (Csőre, 2003: 51-54).

În perioada dominației otomane, practica și terminologia vânătorii a supraviețuit mai ales în Transilvania. Ujfalvi Sándor publică în 1854, la Cluj, volumul *Az erdélyi régibb és közelibb vadászatok és vadak/Vânat și vânători mai vechi și mai noi în Transilvania.* El mărturisește în postfața lucrării sale că a folosit dinadins limbajul popular al vânătorilor, pentru a contracara fenomenul abuzului de cuvinte împrumutate din germană, franceză sau engleză, pentru a diminua suprasaturația cu termeni precum *Anstand* în loc de *esti les* (pândă nocturnă în limba română) sau *Löffel* în loc de *a nyúl füle* (urechea iepurelui).(Csőre, 2003: 55-56)

Așadar, până spre sfârșitul secolului al XVIII-lea limba educației și a administrației este limba germană, iar în domeniul forestier acest fenomen persistă până în 1867 (Oroszi, 2003: 134). Trebuie spus, însă, că de exemplu Legea silvică din 1769 (aplicată și în Transilvania începând din 1781), respectiv legea austriacă a pădurilor din 1852 au fost elaborate și publicate în trei limbi: latină, germană și maghiară, ceea ce înseamnă că în limba maghiară exista deja o terminologie silvică aptă să exprime realități și fenomene forestiere într-un text de lege. Oroszi mai aduce un argument în favoarea existenței unui limbaj silvic maghiar, și anume cazul unui funcționar silvic din județul Turda, Kiss József, care-și elabora și înainta rapoartele și documentația legată de activitatea forestieră în limba maghiară încă din anul 1810.

Bineînțeles, idei și practici legate de exploatarea rațională a pădurii preced epoca nouă a silviculturii, menționată de Grétsy. În Ungaria, cel mai vechi document care atestă astfel de

BDD-A22298 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:38 UTC)

preocupări datează din 1426, este vorba de o hotărâre a regelui Zsigmond, care prevede că în pădurile regale locul din care se vor tăia copaci trebuie să fie altul în fiecare an. Există documente care atestă că orașul Sopron avea păduri protejate, închise exploatărilor forestiere încă din perioada 1496 – 1541, iar în arhivele din Debrecen s-au descoperit texte care conțin reglementări legate de abaterile și contravențiile silvice. (Grétsy, 1968: 157). Există, de asemenea date referitoare la activități de împădurire, astfel în 1683 cancelarul Transilvaniei, Teleki Mihály, a dat ordin ca la domeniul său din Uzdiszentpéter/ Sânpetru de Câmpie (azi în județul Mureș, România) să se planteze salcii, precedând astfel aproape cu un secol primele mișcări similare de împădurire din Germania (Grétsy, 1968: 158)

Oroszi Sándor dedică articolul *Erdélyi hatások a magyar erdészeti szaknyelv kialakulásában/Influențe transilvane în dezvoltarea limbajului silvic maghiar,,* rolului specialiștilor din Transilvania și din Ținutul Secuiesc la crearea și dezvoltarea limbajului silvic maghiar. Ținutul Secuiesc a avut un statut aparte, fiindcă marile companii internaționale de exploatare a lemnului, muncitorii străini și termenii împrumutați au apărut cu întârziere (doar spre sfârșitul secolului al XIX-lea), exploatarea pădurilor păstrând aspectul, procedeele și terminologia maghiară tradițională, arhaică pentru o mai lungă perioadă.

La sfârșitul secolului al XVIII-lea și începutul secolului al XIX-lea în Transilvania erau aduși muncitori de naționalități diverse, cu scopul de a lucra în exploatări forestiere. Transportul și exploatarea materialului lemnos era asigurat mai ales de muncitori germani și croați iar fabricarea uneltelor de transport era făcută de către muncitori italieni. (Oroszi, 2003: 133). O urmare firească a acestui fenomen era împrumutul de cuvinte și termeni utilizați în acest proces, deoarece fiecare utiliza termenii în propria limbă, iar ceilalți îi împrumutau ca atare. Un exemplu tipic în acest sens este termenul *țapină* în limba română, care provine din cuvântul italian *capin*, împrumutat de nemți sub forma de *Zappel, Zappin*, sau *Sapin*, iar în limba maghiară devenind termenul popular *capin*, varianta literară fiind *fahúzó csáklya*.

În opinia lui Oroszi, o contribuție esențială la crearea și dezvoltarea limbajului și terminologiei silvice maghiare au avut așa-numiții *erdőmesterek* (în limba română *maistru în exploatări forestiere*), în majoritatea lor provenind din Transilvania. Printre aceștia se numără de exemplu Lázár Jakab, care a ținut primul curs în limba maghiară la academia din Selmecbánya, în toamna anului 1848, o lucrare a sa din 1871 dovedind că autorul era pasionat de colecționarea și notarea termenilor forestieri în limba maghiară (Oroszi, 2003: 136). Ardeleanul Lázár Jakab este deci primul profesor de silvicultură care a predat în limba maghiară. În 1859 la academia din Selmecbánya Wagner Károly – viitorul autor de dicționar-le vorbește deja elevilor săi de utilitatea introducerii limbii lor materne la orele de curs. La propunerea Academiei Maghiare a Științelor, începând din primul semestru al anului 1867-68, limba maghiară devine oficial limba de predare la Selmecbánya, Wagner fiind numit profesor titular de silvicultură. (Grétsy, 1968: 163)

Despre un limbaj silvic maghiar în sensul modern al cuvântului se poate vorbi doar de la mijlocul secolului al XIX-lea, deși au existat și înainte lucrări de specialitate. Spre exemplu, în 1655 Oroszhegyi Mihály scrie un text de popularizare a silviculturii, cu titlul *Az Fenyoefának hasznos voltáról és a Sendely tsinálóknak kellemetes és hasznos munkájukról való história/ Istorie despre rostul și utilitatea bradului și despre munca plăcută a celor care fac șindrila* (Grétsy, 1968: 158)

Vadas Jenő (în volumul *Selmecbányai m. kir. erdőakadémia története és ismertetője*, Budapest, 1866) consideră că prima lucrare de specialitate cu un limbaj silvic este *Erdőgazda/Administratorul pădurii* de Bewinkler Károly, datând din 1853. Cu toate acestea Grétsy László enumeră câteva lucrări mai vechi:

BDD-A22298 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:38 UTC)

-1820, Bolyai Farkas, *Erdészeti csonka munka/Fragment de text forestier*. În anul 1820 Bolyai Farkas scrie o aplicație pentru un post de inspector silvic, și acest document reprezintă primul text cu un limbaj silvic în limba maghiară (cf. Oláh-Gál, 2014);

-1825, Witsch Rudolf, *Útmutatás/Ghid forestier;*

-1846, Egloffstein Béla, *Vélemény, mely a magyarországi erdők belső igazgatását tárgyalja/Opinie asupra administrării pădurilor din Ungaria;*

-1847 Tomaschek Ede, *Erdőszámítási tan és számítási kulcs az erdészetnek minden ágaihoz általában/ Elemente de biometrie forestieră și cheie de calcul pentru toate ramurile silviculturii.*

Borsiczky Károly scrie, în 1852, o lucrare, din nefericire rămasă în manuscris, intitulată *Az erdőművelés elemei* (*Elementele exploatării forestiere*), la sfârșitul documentului autorul a adăugat un glosar de termeni german-maghiar.

Wagner Károly și Divald Adolf, autorii primului dicționar silvic, au întocmit, în 1862 lista termenilor silvici germani care urmau să intre în viitorul dicționar. Ei au trimis lista terminologică specialiștilor silvici din toată țara, cerându-le să vină cu propuneri de termeni echivalenți în limba maghiară. Publicarea dicționarului era cu atât mai urgentă, cu cât în 1867 limba predării în învțământul silvic a devenit limba maghiară, dicționarul urmând să devină material didactic. Prin dicționarul lui Wagner Károly și Divald Adolf s-au răspândit, în terminologia silvică maghiară elemente precum *erdőművelés* pentru silvicultură (după modelul termenului german *Waldbau*), *erdőhasználat* pentru exploatare forestieră (după modelul termenului german *Forstbenutzung*), *erdőrendezés* pentru amenajarea pădurilor (după modelul termenului german *Forsteinrichtung*), *erdővédelem* pentru protecția pădurii (după modelul termenului german *Waldschutz*). Chiar și după apariția dicționarului echipa editorială a continuat munca de stabilire, identificare și notare a termenilor maghiari. În cadrul sus amintitei Asociații Forestiere Naționale s-a format o echipă de redactare a unui nou dicționar, președintele echipei fiind Bedő Albert. Ediția a doua a dicționarului nu a mai apărut, dar activitatea de colectare a termenilor a continuat (printre specialiștii implicați în această muncă de teren numărându-se brașoveanul Nagy Gyula (Oroszi, 2003: 137

Un alt creator de termeni forestieri maghiari a fost profesorul din Sopron, Krippel Móric, anterior funcționar silvic la Gheorgheni și Miercurea Ciuc. El a elaborat, în 1902 principiile și liniile călăuzitoare ale creației terminologice silvice în limba maghiară, publicând apoi, în 1939 lucrarea intitulată *Adatok a helyes magyar erdészeti szaknyelvhez/ Date privind utilizarea corectă a limbajului silvic maghiar* (Oroszi, 2003: 139). Aceste principii terminologice *avant-la-lèttre* ale lui Krippel Móric sunt următoarele: utilizarea și transferul cuvintelor din limba comună în limbajul silvic, adaptarea termenilor silvici regionali și utilizarea lor ca termeni specializați, recuperarea și adaptarea termenilor silvici arhaici, creația neologică și împrumutul cumpătat de cuvinte.

În Ungaria primele dicționare de specialitate elaborate pe baze științifice apar prin anii 1800, deși în cazul limbajului silvic acest lucru intervine puțin mai târziu. Grétsy (1968: 159-160) semnalează existența unui decalaj temporar, în comparație cu crearea terminologiilor maghiare din alte științe și enumeră câteva titluri de dicționare din celelalte științe, toate apărute cu câteva decenii înaintea dicționarului silvic - forestier al lui Divald și Wagner (1868): Rácz Sámuel, *Orvosi oktatás*, Pozsony és Kassa, 1778, az orvosságok nevének latin éa magyar jeggyzékét tartalmazza (dicționar medical); Zavira Konstantin János, *Nomenclatura botanica quadrilinguis* , Pest, 1787, görög, latin és magyar terminusokkal (dicționar botanic); Grossinger János, *Universa historia physica Regni Hungariae secundum tria regna naturae digesta* I-V, Pozsony és Komárom, 1793-1797. magyar, latin, német , szolvák állattani szójegyzék (dicționar zoologic); Reuss Ambrus Ferenc, *Lexicon*

BDD-A22298 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:38 UTC)

mineralogicum, sive index Latino-Gallico-Italico-Svecico-Danico-Anglico-Russico-Hungarico-Germanicus, Stadtamhof [Curiae Regnitianae], 1798 (dicționar de mineralogie); *Feljegyzése azon mesterszóknak, mellyek a magyar felkelő seregnek regulamentumaiban idegen nyelvekbűl magyarra fordíttattak*, Pest, 1809, (itt már megjelenik a mesterszó kifejezés) (dicționar militar); Verseghy Ferenc, *Lexicon terminorum technicorum az az Tudományos Mesterszókönyv*, Buda, 1833 (dicționar tehnic); Pauly Károly, *Polgári és pörös szótár*, Buda, 1827 (dicționar juridic); Bugát Pál-Schedel Ferenc, *Magyar-deák és deák-magyar orvosi szókönyv*, Pest, 1833 (dicționar medical); *Mathematikai műszótár*. Közrebocsátja a magyar Tudós Társaság, Buda 1834 (dicționar matematic).

În comparație cu acestea, dicționarul silvic maghiar-german și german-maghiar al lui Divald Adolf și Wagner Károly apare doar în 1868 la Pesta. Una din cauzele acestei întârzieri este faptul că silvicultura a fost percepută ca fiind o activitate eminamente germană - prin tehnică și prin terminologie deopotrivă- pentru destul de multă vreme (Grétsy, 1968: 160). Dicționarul lui Divald și Wagner este o operă de pionierat, deosebit de modernă prin metodologia de lucru. Autorii au fost conștienți, că trebuie să găsească termenii maghiari corecți, și să le includă în dicționar, devenind astfel normă. Una dintre metodele de lucru se numără utilizate de ei era metoda chestionarului, dar au inițiat și o rubrică specială de terminologie silvică în revista *Erdészeti Lapok*. Pe deasupra, în fiecare vineri, la terminarea orelor de curs, profesorii de la Selmecbánya țineau câte o ședință de lucru în care se dezbăteau problemele de terminologie survenite pe parcursul săptămânii. La aceste consultații terminologice principiile standardizării și al normativității erau respectate, fiindcă participanții trebuiau să convină, până la sfțrșitul ședinței, asupra unui termen care ulterior devenea normă, fiind obligatorie pentru toată lumea. (Grétsy, 1968: 163)

Din cauză că educația silvică și literatura de specialitate erau în limba germană, terminologia maghiară silvică s-a inspirat mult din germană. Specialiștii au identificat două modalități de creație terminologică, și anume elaborarea de cărți de specialitate în limba maghiară și editarea unui dicționar de specialitate. Din punct de vedere metodologic acest demers a fost deosebit de modern, respectînd întocmai principiul standardizării respectiv al obligativității în utilizarea termenului odată acceptat și standardizat. Autorii acestui dicționar de terminologie forestieră au aplicat în secolul XIX standarele de lucru terminologic de la începutul secolului XXI (Cabré, 1999), atunci când afirmau, că termenilor germani trebuie găsit și identificat un termen paralel, echivalent în limba maghiară, iar termenii maghiari astfel acceptați și incluși în dicționar trebuie utilizați ca atare atât în scris, cât și în vorbire. Același principiu a fost aplicat și în domeniul mineritului sau al vânătorii." (Oroszi, 2003: 135)

Dicționarul din1868 devine principala publicație dintr-un lung șir de publicații similare. În 1921 Muzeul Național al Ungariei scoate o bibliografie a dicționarilor și gramaticilor maghiare (Magyar Szótárak és Nyelvtanok Könyvészete in *A Magyar Könyvszemle, A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Könyvtárának közlönye Gulyás Pál szerkesztésében*). Capitolul 9 al cărții, dedicat dicționarelor de specialitate amintește 6 titluri de dicționare silvice și cinegetice (*Vadászat és erdészet*), scoase până în 1921, după cum urmează: Pák Dénes. *Vadászattudomány/Știința vânătorii*. — Buda, 1829; Bérczy Károly. *Magyar-német és német-magyar vadászmüszótár/Dicționar cinegetic maghiar-german și german-maghiar* — Pest, 186o;Divald Adolf - Wagner Károly, *Az erdőszeti műszótár német-magyar előmunkálata/Pregătirea dicționarului silvic german/maghiar*— Selmec, 1862; Divald Adolf - Wagner Károly, *Magyar-német és német magyar erdészeti műszótár/Dicționarul silvic maghiar-german și german-maghiar* — Pest, 1868; *Magyar-német és német-magyar vadászmüszótár*. Irta egy öreg vadász/*Dicționar cinegetic maghiar-*

BDD-A22298 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:38 UTC)

german şi german-mgahiar. Scris de un vânător bătrân — Budapest, 1875[4]; Honig István. *Vadászati muszótár/Dicţionar cinegetic*. — Budapest, 1889.

La aceste titluri apărute până în 1921 mai adăugăm următoarele: Kékessy László, *A magyar vadász kézikönyve/Manualul vânătorului maghiar* Budapest, 1925,; Kolosváry Bálint, *Vadászati jog/Drept cinegetic* Budapest, 1923 sau chiar operele mai vechi cu implicaţii de terminologie forestieră şi de taxonomie animală sau vegetală: Miskolczi Gáspár, 1691, *Egy jeles vadkert, avagy az oktalan állatok históriája/Un vestit domeniu cinegetic sau istoria unor animale sălbatice* şi Kovásznai Kováts István, 1826, *Tsudálatos Állatok Kabinetje/Carte despre animale fantastice*, Pest[5].

Există, în evoluţia limbajului silvic maghiar câteva elemente şi momente cheie. În 1861 Divald Adolf şi Wagner Károly formulează ideea necesităţii formării unei asociaţii silvice maghiare, care va lua fiinţă în 1866 (*Országos Erdészeti egyesület*) (Grétsy, 1968: 162). Celelalte momente cruciale în formarea limbajului silvic maghiar sunt apariţia, în 1862, a revistei *Erdészeti Lapok,* fondarea, în 1866, a Asociaţiei Forestiere Maghiare; introducerea limbii maghiare la facultatea de silvicultură din Selmecbánya în 1867 şi publicarea, în 1868, a primului dicţionar de terminologie silvică, remarcabilă nu doar ca un moment al lexicografiei, ci şi deosebit de modern prin metodologia de lucru. Cu tot decalajul temporal, limbajul silvic maghiar a cunoscut o dezvoltare spectaculoasă datorită, mai ales, acestor specialişti dedicaţi meseriei lor şi dedicaţi, în acelaşi timp, cauzei limbii naţionale, respectiv cauzei comunicării profesionale în limba naţională.

Studierea aceloraşi fenomene (formarea şi dezvoltarea terminologiei forestiere în limba naţională, apariţia primelor dicţionare respectiv a primei şcoli de silvicultură, ca factorii care au contribuit la formarea limbajului silvic) în privinţa limbajului de specialitate şi a terminologiei româneşti par să se impună cu necesitate. În finalul acestui articol menţionăm câteva date sumare legate de această temă. Conform studiului monografic *Pădurile României*, coordonat de C. Chiriţă „Primele măsuri în scopul organizării economiei forestiere au fost iniţiate în România în anul 1851, prin înfiinţarea în cadrul Ministerului Cultelor a unui serviciu, alcătuit din trei silvicultori francezi aduşi în ţară cu misiunea de a crea o administraţie forestieră şi de a forma personalul de specialitate necesar conducerii şi pazei pădurilor. De la primele ei concretizări în 1860, când se înfiinţează o direcţie a pădurilor şi până la desfiinţarea acestei înjghebări modeste, în 1864, nu se poate considera decât că a existat o timidă şi nereuşită încercare de transpunere în România a modelului francez de administraţie forestieră." (Chiriţă, 1981: 526) Printre primele măsuri legislative care vor

[4] Deşi bibliografia nu precizează, autorul dicţionarului este Forgách Sándor

[5] Din oferta de dicţionare specializate apărute în secolele XX-XXI trebuie amintite dicţionarele şi lucrările inginerului silvic Kádár Zsombor (*Az erdészeti zsebkönyv/Mic manual silvic* de Kádár Zsombor-Jaszenovics László. et alii, 1958-59; *Magyar-román erdészeti, vadászati és faipari szótár / Dicţionar forestier maghiar-român*, 1979; *A Székelyföld erdészettörténete : Rövid áttekintés az 1400-as évektől 1948-ig/ Istoria silviculturii în Ţinutul Secuiesc: perioada dintre anii 1400 şi 1948*, 1994; *Erdő és nyelv/ Pădurea şi limba*, 1999; *Az erdélyi erdészet és faipar/ Silvicultura ardeleană şi industria lemnului*, scris împreună cu Pál-Antal Sándor, 2002).

În dicţionarele de terminologie forestieră, mai recent apărute ale lui Halász Aladár (*Angol-magyar erdészeti, vadászati és faipari műszaki szótár, 1997, Magyar- angol erdészeti, vadászati és faipari műszaki szótár*, 1998) abundă anglicismele (Oroszi, 2003: 141). În dicţionarul lui Kiss Éva, *Bútorművészeti lexicon/Lexiconul industriei mobiliere*, (2005) abundă termenii de origine germană şi franceză. Printre alte opere de lexicografie din domeniul silvic şi forestier menţionăm: Ákos László, *Erdészeti, vadászati és faipari lexicon/Lexicon silvic, cinegetic şi forestier*, 1964; Eördögh Tibor, *Vadászok nyelvén/Pe limba vânătorilor*, 1976; Gyenge László, Tordai Gábor, Zoltán Attila, *Képes vadászati szótár 5 nyelven = Pictorial dictionary of hunting in 5 languages = Bildwörterbuch der Jagd in 5 Sprachen = Dictionnaire illustré de la chasse en 5 langues = Dictionarul de vânătoare ilustrat în 5 limbi*, 1996; Kopa János, *Magyar vadászati szó- és szokásgyűjtemény/Culegere de cuvinte şi obiceiuri de vânătoare maghiare*, 1999; Molnárné Posch Paula, Pakainé Kováts Judit, Kalcsú Zoltán, *Magyar- német faipari értelmező szótár/Dicţionar explicativ forestier maghiar-german*, 2005.

BDD-A22298 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:38 UTC)

permite apariția învățământului și a terminologiei silvice românești amintim: în 1871- se înființează o Direcție silvică la Ministerul de finanțe; în 1881- apare Codicele silvic; în 1881- apare Consiliul tehnic al pădurilor, se înființează inspectorate și ocoale silvice; în 1884- se înființează Ministerul de agricultură, Industrie, Comerț și Domenii, unde se încadrează Servicul silvic al statului; în 1910- apar codul silvic, legea prin care se înființează Casa pădurilor.

Principalele momente ale devenirii și evoluției învățământului de specialitate (și implicit al limbajului și terminologiei silvice românești) sunt următoarele: în 1851- trei silvicultori francezi cu cinci tineri români, înființează Comisia forestieră a Valahiei, fără un program corespunzător unui învățământ atestat; în 1843- la Academia Mihăileană Ion Ionescu de la Brad introduce cunoștințe de silvicultură, sub numele de științe forestiere; în 1852- la București se înființează școala tehnică București, cu o secție de silvicultură, una de mine și una de drunuri și poduri; în 1856-1863 Școala Râmniceanu, sub conducerea lui M Râmniceanu, întors după o bursă de specializarea de la Școala de ape și păduri din Nancy. În această perioadă se publică prima carte de specialitate în limba română, cu caractere chirilice, *Botanica forestieră* semnată de dr. Iuliu Barasch. După 1863- Școala de agricultură de la Pantelimon introduce învățături speciale de economie silvică; în 1883- se înființează la București Școala de silvicultură, care se desființează din motive bugetare în 1886 (în 1883 apăruse legea specială de organizare a învățământului silvic). După desființarea Școlii de silvicultură învățământul silvic revine, alături de cel agricol, la Școala centrală de agricultură și silvicultură Herăstrău, până în 1894; în 1894- ia naștere, prin lege, Școala specială de silvicultură Brănești (între 1894-1916). După război, în 1918, se înființează Școala superioară de silvicultură; în 1923- apare facultatea forestieră în cadrul învățământului politehnic București.[6]

Printre primele texte de specialitate se numără studiile lui D R Russescu, *Cestiunea împăduririlor artificiale în România, Harta apelor freatice, Harta împăduririlor Bărăganului* (1906) (Chiriță, 1981: 526-529). Studierea și cercetarea acestor fenomene legate de istoria și evoluția terminologiei silvice românești constituie însă subiectul unui viitor articol.

Bibliografie

Biriș, Gabriela, (2012), Termenii forestieri, in Angela Bidu-Vrânceanu (coord), (2012), *Terminologie și terminologii II*, București: Editura Universității din București, pp. 185-206.

Cabré, Theresa, M. (1999), *Terminology. Theory, methods and applications*. In: Helmi Sonneveld, Sue Ellen Wright (eds): *Terminology and Lexicography Research and Practice* (1st ed. 1992 Barcelona, Emuries). Amsterdam/Philadelphia, John Benjamins Publishing Company.

Chiriță, C. et alii (coord), (1981), *Pădurile României. Studiu monografic*. București: Editura Academiei RSR.

Csőre Pál, (2003), A magyar vadászati szaknyelv kialakulása , in W. Nagy Ágota (ed), (2003), *A magyar mezőgazdasági, kertészeti, erdészeti és vadászati szaknyelv*

[6] Cf. Chiriță 1981: 529 după 1945, apar trei centre mari: Institutul forestier Brașov, Institutul forestier Câmpulung Moldovenesc, Institutul forestier din București. În 1953 cele trei se comasează în Institutul forestier din Brașov. Cercetare științifică forestieră se dezvoltă de la sfârșitul secolului XIX, limbajul profesional ia avânt după apariția Școlii speciale de silvicultură Brănești și dotarea ei, în 1905, cu pădurea Pustnicul.

BDD-A22298 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:38 UTC)

kialakulása. Tudománytörténeti konferencia a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban Apáczai Csere János Enciklopédiája elkészültének a 350. évfordulója tiszteletére, Budapest: Magyar Mezőgazdasági Múzeum. pp. 51-64.

Grétsy László, (1968), A magyar erdészeti szaknyelv kialakulása, in *Magyar Nyelvőr*, 92 évfolyam, 1968, április-június, 2 szám, pp. 156-165.

Oroszi Sándor, (2003), Erdélyi hatások a magyar erdészeti szaknyelv kialakulásában, in W. Nagy Ágota (ed), (2003), *A magyar mezőgazdasági, kertészeti, erdészeti és vadászati szaknyelv kialakulása. Tudománytörténeti konferencia a Magyar Mezőgazdasági Múzeumban Apáczai Csere János Enciklopédiája elkészültének a 350. évfordulója tiszteletére*, Budapest: Magyar Mezőgazdasági Múzeum. pp. 133-143.

Oláh-Gál Róbert, (2014), Az erdélyi erdészeti oktatás úttörője, in *Népújság*, 13 iunie 2014, p. 10.

Resurse electronice:
http://mek.oszk.hu/02100/02185/html/1055.html

BDD-A22298 © 2014 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:43:38 UTC)